

NÁVRH KODIFIKÁCIE SÚKROMNÉHO PRÁVA NOVÝ OBČIANSKY ZÁKONNÍK

ZÁKLADNÉ CIELE KODIFIKÁCIE

1

**Odstrániť relikty
socialistického prístupu
k súkromnému právu**

- Odstrániť najmä paternalistický prístup
- Odstrániť dôraz najmä na majetkové vzťahy

2

**Zmodernizovať
súkromné právo**

- Prispôbiť úpravu dnešným potrebám
- Zaviesť chýbajúce inštitúty

3

**Pozdvihnúť význam
autonómie vôle**

- Umožniť väčšiu autonómnosť strán
- Obmedziť ingerenciu štátu, príp. súdov napr. do platnosti právnych úkonov

ZÁKLADNÉ CIELE KODIFIKÁCIE

4

**Zjednotiť podstatnú
časť súkromnoprávnej
úpravy**

- Odstrániť duplicitu záväzkov v súkromnom práve

5

**Sprehľadniť a
vyjasniť systém
súkromného práva**

- Odstrániť súčasnú nekonzistenciu
- Prepojiť sektorovú úpravu s Občianskym zákonníkom
- Vyjasniť vzťah medzi sektorovou úpravou a Občianskym zákonníkom
- Zjednotiť terminológiu

6

**Zmodernizovať
právne následky
porušenia záväzkov**

- Zaviesť jednotný systém následkov porušenia

VÝCHODISKÁ KODIFIKOVANEJ ÚPRAVY

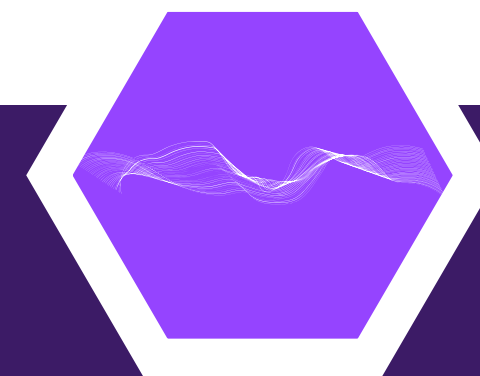
Monistická koncepcia

Jednotný a rozsiahly civilný kódex, ktorý bude obsahovať aj problematiku upravenú v osobitných zákonoch

Komplexnosť

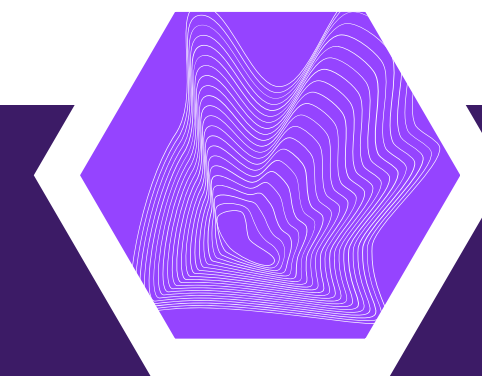
Integrovať do Občianskeho zákonníka viaceré nesektorové osobitné úpravy

Autonómia vôle

Sloboda a maximálna možná autonómia vôle človeka

Optimálny pomer medzi liberálnymi hodnotami a sociálnymi prvkami

Ochrana poctivosti

Pozdvihnúť ochranu poctivosti v právnom styku

PREDBEŽNÁ ZÁKLADNÁ ŠTRUKTÚRA NOVÉHO KÓDEXU

Všeobecná časť

Osoby

Rodinné právo

Záväzkové právo

Vecné práva

Dedičské právo

VŠEOBECNÉ USTANOVENIA

- Upravuje sa **právna úprava predmetu súkromnoprávných vzťahov, definície ľudskeho tela a pojmu zviera**, definície právneho úkonu, nakladanie s právnymi predmetmi.
- Navrhuje sa **zjednotenie občianskoprávneho a obchodnoprávneho režimu premlčania** a zároveň maximálne zjednotenie a zjednodušenie premlčacích lehôt.
- Mení sa preferovanie absolútnej neplatnosti právnych úkonov a **preferuje sa platnosť tam, kde to korešponduje s vôľou konajúcich subjektov** a autoritatívna ingerencia štátu prostredníctvom súdov vyhlasujúcich neplatnosť právnych úkonov sa obmedzuje na minimum.
- Precizuje sa úprava **právnych úkonov v elektronickej forme** pri súčasnom zachovaní právnej istoty.
- Relatívna neplatnosť sa nahrádza **inštitútom zrušiteľnosti** s výraznejšou ochranou tretích strán konajúcich v dobrej viere.
- Zjednocuje a zjednodušuje sa **právna úprava zastúpenia**, ktorá zároveň reaguje na mnohé problémy z aplikačnej praxe.

OSOBY

FYZICKÉ OSOBY

- **Status fyzických osôb** – spôsobilosť na práva a povinnosti v odvetviach súkromného práva – vzniká narodením a zaniká smrťou.
- **Určenie okamihu počatia dieťaťa** – deň, od ktorého do pôrodu uplynulo 300 dní.
- **Určenie miesta smrti.**
- Normuje sa možnosť **súdneho určenia spôsobilosti na právne úkony v plnom rozsahu.**
- Regulácia **súhlasu zákonného zástupcu pri niektorých úkonoch nepľnoletých a dodatočné schválenie úkonu samotným nepľnoletým**, ktorý medzičasom získal spôsobilosť na právne úkony.
- Úprava **právných účinkov konania aj bez súhlasu opatrovníka alebo správcu majetku.**
- Definícia obydľia, domácnosti a bydliska fyzických osôb.

PRÁVNÁ OCHRANA DOSPELÝCH FYZICKÝCH OSÔB

- **Dorovnanie** postavenia fyzických osôb pre existenciu určitých zdravotných či iných obmedzení pri realizácii právnych úkonov (vysoký vek, mentálne či funkčné obmedzenia týkajúce sa zdravotného stavu, ktoré môžu mať vplyv na ich rozhodovaciu schopnosť).
- Zachovanie dostatočného priestoru pre **autonómiu vôle jednotlivca**.
- Zavedenie inštitútu tzv. „**podporovaného**“ **rozhodovania** (možnosť využiť tento inštitút a možnosť voľby podporovateľa, určenie rozsahu jeho oprávnení a povinností) – zmluva o podpore, resp. autoritatívne rozhodnutie súdu.
- **Zaopatrovacie plnomocenstvo** – osoba, ktorej mábyť pomoc poskytnutá, môže predvídať zhoršenie zdravotného stavu a preto sa rozhodne udeliť osobitný druh plnomocenstva v čase, keď niet dôvodu spochybňovať jej vôľovú a rozpoznávaciu schopnosť.
- **Hmotnoprávny opatrovník**.
- **Evidencia** listín (právno-ochranných inštitútov) **v Centrálnom notárskom registri listín**.

PRÁVNICKÉ OSOBY

- Koncepčná **zmena pri prejave vôle právnickej osoby** jej štatutárnym orgánom zo súčasného priameho konania **na nepriame konanie (konanie v zastúpení)**, vrátane určenia typu zastúpenia, ktoré sa bude na zastupovanie právnickej osoby jej štatutárnym orgánom aplikovať.
- Stanovenie **základného štandardu výkonu pôsobnosti členov orgánov právnických osôb** platného pre všetky typy právnických osôb, pokiaľ osobitná právna úprava tento štandard neupraví osobitne.
- Výslovná **úprava stretu záujmov pri konaní člena orgánu právnickej osoby** (nezávislá na úprave stretu záujmov v rámci zastúpenia subjektov práva), regulácia následkov porušenia regulácie stretu záujmov orgánom právnickej osoby.
- Doplnenie v súčasnosti absentujúcej úpravy regulujúcej **nedostatky rozhodnutí orgánov právnických osôb**.

RODINNÉ PRÁVO

- Zachovanie **jedinečného postavenia manželstva** a osobitného významu **najlepšieho záujmu dieťaťa**.

- **Manželstvo**

- precizujú sa **podmienky uzavretia manželstva** v prípade priameho ohrozenia života jedného zo snúbencov v tom, že nie je potrebné predkladať nielen zákonom požadované doklady, ale ani žiadosť o uzavretie manželstva. Potrebné zachovať požiadavku prítomnosti dvoch svedkov;
- **konvalidácia manželstva pre nedostatok veku snúbenca/snúbencov** nastane v prípade, ak počas trvania manželstva manželka porodí dieťa alebo otehotnie;
- zavádza sa **subjektívna prekluzívna lehota pre podanie návrhu na začatie konania o neplatnosť manželstva** v prípadoch, ak bez povolenia súdu uzavrie manželstvo osoba, ktorej spôsobilosť na právne úkony je obmedzená, alebo ak uzavrela manželstvo osoba postihnutá duševnou poruchou, ktorá by mala za následok obmedzenie spôsobilosti na právne úkony;
- **nový dôvod neplatnosti manželstva** – nepoctivý úmysel pri uzavieraní manželstva;
- **rozšírenie dôvodov pre neexistenciu manželstva**.

RODINNÉ PRÁVO

- **Majetkové vzťahy medzi manželmi** – upúšťa sa od pojmu bezpodielové spoluvlastníctvo manželov, ktorý je nahradený pojmom **spoločné imanie manželov (SIM)**. Pojem imanie zahŕňa tak majetok, ako aj záväzky manželov. SIM môže mať dve formy – **zákonnú a zmluvnú** (SIM vznikne v zákonnej podobe za predpokladu, že manželia neuzavreli zmluvu, ktorá by ju modifikovala. **Mení sa spôsob úhrady dlhov len jedného z manželov** – vyváženosť právnej ochrany ako druhého manžela, tak aj veriteľov.
- **Zánik manželstva** – navrhuje sa zavedenie inštitútu **nesporového rozvodu** a zánik manželstva v dôsledku zmeny pohlavia jedného z manželov.
 - **Určenie rodičovstva** – zmeny v oblasti určovania a zapierania otcovstva, zohľadňujúce rozhodovacu prax a medicínsky pokrok. **Lehota na zapretie otcovstva** sa skracuje na **2 roky**. Upravuje sa **lehota rozhodujúca pre počatie dieťaťa (160 dní)**. V rámci druhej domnienky už nie je možné určiť otcovstvo bez súhlasného vyhlásenia oboch rodičov (nepripúšťa sa výnimka na strane matky, ako tomu bolo doteraz). **Konanie o zapretí otcovstva aj bez návrhu**, ak sú splnené zákonom stanovené podmienky. Osobitne sa upravuje určenie otcovstva pri **asistovanej reprodukcií**.

RODINNÉ PRÁVO

- **Poručníctvo a opatrovníctvo** – precizuje sa právna úprava; mení sa štruktúra a systematika právnej úpravy.
- **Náhradná starostlivosť** – súčasná právna úprava zostáva zachovaná; mení sa štruktúra a systematika právnej úpravy. Zdôrazňuje sa potreba a spôsob výkonu participačných práv dieťaťa.
- **Osvojenie** – osvojiteľom nemôže byť blízka osoba dieťaťa v priamom rade a súrodenec dieťaťa. Zákon preferuje biologické príbuzenstvo dieťaťa pred právnym príbuzenstvom. Zostáva zachovaný princíp osvojenia výlučne maloletého dieťaťa (výnimka – plnoletú osobu je možné osvojiť len vtedy, ak v dobe začatia konania o osvojení bola maloletá).

ZÁVÄZKOVÉ PRÁVO VŠEOBECNÉ USTANOVENIA

- Zpracúvajú sa mnohé **závery judikatúry**, čo sprehľadní právny systém, zjednoduší občanom možnosť informovať sa o svojich právach a zvýši právnu istotu.
- Zavádzajú sa **inštitúty**, ktoré v praxi fungovali, avšak vzhľadom na absentujúcu právnu úpravu boli vystavené právnej neistote (napr. prevod zmluvy, peňažná zábezpeka, jednostranné odpustenie dlhu).
- Posilňuje sa **ochrana tretích osôb a právneho styku v kontexte postupovania pohľadávok**, ktoré je dôležité pre modernú ekonomiku.
- Zavádza sa moderný a v iných právnych poriadkoch osvedčený **jednotný systém následkov nesplnenia**, ktorý sprehľadní a zjednotí následky porušenia všetkých typov zmlúv, pričom v súčasnosti je potrebné tieto následky hľadať v neúplnej úprave jednotlivých zmluvných typov.
- V rámci procesu uzatvárania zmlúv sa zavádzajú inštitúty osvedčené v príbuzných právnych poriadkoch, ktorých úprava doteraz absentovala (napr. zodpovednosť za nepoctivé rokovanie, písomné potvrdenia ústnych zmlúv, kontrola štandardizovaných zmlúv).

ZÁVÄZKOVÉ PRÁVO

NÁHRADA ŠKODY A BEZDÔVODNÉ OBOHATENIE

- Upravujú sa mnohé sporné otázky týkajúce sa **náhrady škody**, najmä možnosť vopred sa vzdať nároku na náhradu škody, ktorá má byť v zásade prípustná v súlade s autonómiou vôle, ale nesmie chrániť úmyselných škodcov.
- Upravuje sa sporná otázka **nemajetkových nárokov z porušenia zmluvy** (napr. zrušenie svadobnej hostiny v posledný deň, kedy je len vrátenie zálohy zjavne neadekvátne).
- Rozširuje sa rozsah **explicitne upravených skutkových podstát zodpovednosti za škodu** a priznáva sa širší rozsah náhrady škody.
- Výslovne sa upravuje kontroverzná téma **náhrady nemajetkovej škody sekundárnych obetí** (napr. blízke osoby obete dopravnej nehody).
- Výrazne sa modernizuje úprava **bezdôvodného obohatenia**, nakoľko súčasná úprava nedáva odpovede na mnohé situácie praktického života; novou úpravou tak dôjde k zvýšeniu právnej istoty.

ZÁVÄZKOVÉ PRÁVO

VŠEOBECNE K ZMLUVNÝM TYPOM

- **Zjednotenie** občianskoprávnej a obchodnoprávnej úpravy – odstránenie dualizmu niektorých zmluvných typov (kúpna zmluva, zmluva o dielo, mandátna a príkazná zmluva).
- Výslovná **kategorizácia zmluvných typov** v súlade s právnou doktrínou:
 - 1. Zmluvy o prevode vlastníctva
 - 2. Zmluvy o prenechaní veci na užívanie
 - 3. Zmluvy o konaní alebo o výsledku konania
 - 4. Odvážne zmluvy
 - 5. Záväzky z právnych úkonov jednej osoby
- Modernizácia o **nové inštitúty**.
- **Inkorporácia** niektorých typických **zmluvných typov** do základného kódexu súkromného práva (napr. licenčné zmluvy podľa Autorského zákona).

ZÁVÄZKOVÉ PRÁVO

OSOBITNÁ ČASŤ – ZMLUVNÉ TYPY

- **1. Zmluvy o prevode vlastníctva**
 - **1.1 Kúpna zmluva** – zjednotenie duálnej právnej úpravy; východiskom je úprava kúpnej zmluvy v Obchodnom zákonníku. Ustanovenia sa použijú aj na prevody iných právnych predmetov.
 - **1.2 Spotrebiteľská kúpna zmluva** – návrh preberá právnu úpravu účinnú od 01. 07. 2024.
 - **1.3 Zmluva o predaji podniku** – vychádza sa z úpravy v Obchodnom zákonníku.
 - **1.4 Zámenná zmluva** – nevyhnutné doplnenie súčasnej právnej úpravy.
 - **1.5 Darovacia zmluva** – doplnenie súčasnej strohej úpravy o nové inštitúty (určenie účelu darovania, darovanie s príkazom) a precizujú sa dva dôvody zániku darovacieho právneho vzťahu (zrušenie darovania pre zmenu okolností a odvolanie darovania).
 - **1.6 Zmluva o sponzorstve** – zavádza iba základný právny rámec tohto zmluvného typu, pričom základom je právna úprava zmluvy o sponzorstve v zákone o športe.

ZÁVÄZKOVÉ PRÁVO

OSOBITNÁ ČASŤ – ZMLUVNÉ TYPY

- **2. Zmluvy o prenechaní veci na užívanie**

- **2.1 Nájomná zmluva**

- okrem všeobecnej úpravy nájmu upravuje tri osobitné druhy nájmu, a to nájom budovy alebo jej časti (pôjde o nový osobitný druh nájmu, ktorý zastrešuje a zjednocuje nájom budovy, ako aj časť budovy – konkrétne nájom bytu, podnájom bytu a nájom a podnájom určený na podnikanie), podnikateľský nájom hnutelnej veci) nájom podniku a nájom poľnohospodárskeho pozemku, poľnohospodárskeho podniku a lesného pozemku;
- bez zásadnejších koncepčných zmien(nerozčleňuje sa na nájom a árendu);
- strany nájomnej zmluvy sa budú označovať prenajímateľ a nájomník;
- menia sa ustanovenia, ktoré sa prekonali(upúšťa sa od nájmu nebytových priestorov) a dopĺňajú sa ustanovenia, ktoré si vyžiadala prax (prednájomné právo alebo všeobecná inflačná doložka);
- vypúšťa sa inštitút bytových náhrad – zavádzajú sa opatrenia, ktoré budú chrániť osoby predstratou bývania.

- **2.2 Zmluva o ubytovaní.**

- **2.3 Zmluva o výpožičke.**

- **2.4 Licenčná zmluva** – integrácia právnej úpravy licenčnej zmluvy do súkromnoprávneho kódexu.

- **2.5 Zmluva o poskytovaní digitálneho plnenia.**

ZÁVÄZKOVÉ PRÁVO

OSOBITNÁ ČASŤ – ZMLUVNÉ TYPY

- **3. Zmluvy o konaní alebo o výsledku konania**
 - **3.1 Obstarávateľské zmluvy** – precizuje sa doterajšia právna úprava.
 - **3.2 Zmluva o poskytovaní zdravotnej starostlivosti** – rámcová úprava vzťahu medzi ošetrovaným a poskytovateľom zdravotnej starostlivosti.
 - **3.3 Zmluva o poskytovaní služieb cestovného ruchu.**
 - **3.4 Zmluva o preprave** – precizuje sa úprava zmluvy o preprave osôb (vymedzenie základných pojmov, vylúčenie osôb z prepravy a precizovanie zodpovednosti dopravcu a hierarchizácia zodpovednosti).
 - **3.5 Zmluva o úschove** – odstránenie duality právnej úpravy.
 - **3.6 Bankové zmluvy.**
 - **3.7 Zmluva o diele** – odstránenie duality právnej úpravy a vecne vychádza z právnej úpravy zmluvy o diele v Obchodnom zákonníku.
 - **3.8 Pracovná zmluva** – odkaz na právnu úpravu v osobitnom právnom predpise.
 - **3.9 Zmluva o spoločenstve.**
 - **3.10 Zmluva o tichom spoločenstve.**
 - **3.11 Zmluva o franšíze** – úprava nového zmluvného typu.

ZÁVÄZKOVÉ PRÁVO

OSOBITNÁ ČASŤ – ZMLUVNÉ TYPY

- **4. Odvážne zmluvy**
 - **4.1 Poistná zmluva.**
 - **4.2 Zaopatrovacie zmluvy** – rozlišuje sa zmluva o zaopatrovacej rente (doterajšia zmluva o dôchodku a o zaopatrení osoby (nový zmluvný typ).
 - **4.3 Stávka, hra, žreb** – definujú sa rozdiely medzi stávkou, hrou a žrebom a upravujú sa spoločné pravidlá pre všetky uvedené zmluvy.
- **5. Záväzky z právnych úkonov jednej osoby** – zjednocujú sa jednostranné záväzky podľa Občianskeho zákonníka (verejná súťaž a verejný prísl'ub) a podľa Obchodného zákonníka (s'ub odškodnenia a obchodná verejná súťaž).
 - **5.1 Verejný prísl'ub.**
 - **5.2 S'ub odškodnenia.**

VECNÉ PRÁVA

- **Držba** – držiteľom je ten, kto vec ovláda a nakladá s ňou ako s vlastnou, alebo kto pre seba vykonáva právo pripúšťajúce trvalý alebo opätovný výkon. Rozlišuje sa držba oprávnená a neoprávnená.
- **Vymedzenie obsahu vlastníckeho práva** – vlastník má právo v rozsahu, ktorý pripúšťa právny poriadok, predmet svojho vlastníctva držať, užívať, požívať jeho plody a úžitky a inak s ním nakladať podľa svojej vôle, a iné osoby z toho vylúčiť. Pristupuje sa k regulácii obmedzení vlastníckeho práva v súkromnoprávnej rovine.
- **Ochrana vlastníckeho práva** – nóvum v sporoch o priebeh hranice (objektívne zistiteľnej a nezistiteľnej) medzi pozemkami. Zakladá sa právomoc súdu konštitutívnym rozhodnutím stanoviť hranice medzi pozemkami, ktoré už nie je možné objektívne zistiť.
- **Prevod vlastníckeho práva** – upravuje sa nadobudnutie vlastníckeho práva k nehnuteľnosti, ktorá nie je predmetom evidovania v katastri nehnuteľností.
- **Domnienka správnosti zápisu v katastrinehnuteľností** – ochrana dobromyseľného nadobúdateľa práv. Konštruujú sa dva všeobecné spôsoby dobromyseľného nadobúdania práv budovaných na pozitívnej stránke a negatívnej stránke princípu materiálnej publicity.

VECNÉ PRÁVA

- **Spoluvlastníctvo** – nerozlišuje sa medzi podielovým a bezpodielovým spoluvlastníctvom – upravuje sa iba ekvivalent podielového spoluvlastníctva. Upúšťa sa od súčasnej koncepcie predkupného práva – obmedzuje sa na prípady, kedy spoluvlastníctvo vzniklo vyporiadaním dedičstva alebo inou právnou skutočnosťou odlišnou od zmluvy, pričom spoluvlastníci nemohli svoje právne postavenie odpočiatku ovplyvniť.
- **Obmedzené vecné práva**
 - **Vecné bremená** – explicitné zakotvenie práva vlastníka zaťažiť svoju nehnuteľnú vec vecným bremenom v prospech inej svojej nehnuteľnej veci (vlastníkova služobnosť);
 - **Záložné právo** – preberá sa súčasná právna úprava; navyše sa počíta s možnosťou vzniku záložného práva na zabezpečenie budúcej pohľadávky, pričom zabezpečovaná pohľadávka v čase vzniku záložného práva ešte nemusí existovať;
 - **Predkupné právo** – umožňuje sa zriadiť predkupné právo s vecno-právnymi účinkami bez nadväznosti na akúkoľvek sudzovacu zmluvu.
- **Osobitné ustanovenia o vlastníctve k bytom a nebytovým priestorom.**

DEDIČSKÉ PRÁVO

- **Koncepcia** založená na väčšom rešpektovaní autonómie vôle poručiteľ'a.
- Rozšírenie právnych úkonov *mortis causa* a zavedenie nových právnych inštitútov.
- Popri dedení zo závetu a zo zákona nový delačný dôvod – **dedičská zmluva** (odplatná alebo bezodplatná).
- **Odkaz** – záväzok dedičov vydať predmet odkazu odkazovníkovi (napr. nadácia alebo kultúrna ustanovizeň) – smrťou poručiteľ'a vzniká odkazovníkovi pohľadávka voči dedičom na vydanie odkazu. Odkazovník nezodpovedá za pozostalostné dlhy. Cena odkazu nesmie prevýšiť 25 % čistej hodnoty dedičstva.
- **Príkaz** – uloženie povinnosti dedičovi, aby niečo konal, aby sa určitého konania zdržal, alebo aby strpel konanie inej osoby. Nemožno uložiť povinnosť poskytnúť vecné alebo finančné plnenie. Vymožiteľnosť príkazu závisí od toho, či existuje legitimovaná osoba na podanie žaloby na splnenie príkazu proti dedičovi, a od toho, či by v žalobe navrhovaný výrok rozsudku bol materiálne vykonateľný (napr. príkaz zhotoviť pomník).
- **Správca dedičstva** – určí ho poručiteľ' – bude vykonávať úkony potrebné na zachovanie dedičstva v čase od smrti poručiteľ'a do súdneho potvrdenia dedičstva dedičom.

DEDIČSKÉ PRÁVO

- Nepreberajú sa inštitúty, ktoré by umožnili, aby dedičstvo nadobudol najskôr predný dedič a po ňom dedič následný (fideikomisárna substitúcia, rozväzovacia podmienka účinnosti závetu, ktorej splnenie nastalo až po smrti poručiteľa a pod.).
- Rozšírenie zákonných dedičov **v tretej skupine** na potomkov súrodencov poručiteľa *ad infinitum*. **Vo štvrtej skupine**, tak ako doposiaľ, dedia rovnakým dielom prarodičia poručiteľa. Rozdiel v novej právnej úprave vo štvrtej skupine je však v tom, že ak nededí niektorí z prarodičov, nastupuje na jeho podiel na dedičstve reprezentácia do dvoch stupňov. Rozšírenie okruhu zákonných dedičov sleduje za cieľ aj zníženie prípadov od úmrtia.
- Povinný podiel sa znižuje **u maloletého potomka na 2/10** a **u plnoletého potomka na 1/10**. Koncepcia **individuálneho povinného podielu** – nárok na povinný podiel bude mať potomok, ak by sa dedilo len zo zákona, nik by dedičstvo neodmietol a žiadny dedič by nebol nespôsobilý.
- **Delená zodpovednosť dedičov** za pozostalostné dlhy.
- Potvrdenie dedičstva a deľba dedičstva jedným uznesením súdu. Pri dedičstvách s komplikovanou štruktúrou alebo s vyššou cenou môže potvrdenie dedičstva do spoluvlastníctva spôsobiť problémy – súd bude môcť takéto dedičstvo autoritatívne vyporiadať (návrat k inštitútu **reálneho autoritatívneho vyporiadania dedičstva**).